

vtisov, pri Gorkem je ohranil še vso revolucionarnost naturalizma, zlasti zato, ker se je težišče premaknilo od razumske površine v iracionalno občutje. Ob času, ko je bil ta roman spisan (1901), je drugod po Evropi životaril dekadentni človek prezavesti, ki je samo še sebe opazoval in gubil moč dejanja vsled razklanosti v razumski opazujoči jaz in iracionalni objektivni jaz, kakor ga je narisal Iz. Cankar v spisu *S poti*. Cankar je hotel enoto upostaviti od racionalne strani subjekta, ki naj se odpove prezavesti in samoopazovanju, to bi bila pot v realizem, Gorkij je preložil težišče v jaz objekt, v iracionalno čuvstvo in nagone, tako da je s Tolstim vred na poti v ekspresionizem in novo stvarnost. Ilija se spreminja v orodje vulkanske notranjosti, ki je večja kot človeški razum in osebna sreča. Kakor Tolstoj v »Vojna in mir«, gre tudi Gorkij v notranje nujnosti in zakonitosti, kjer je trdnejše in resničnejše življenje. Odtod se Ilija dvigne v nekaj čistega, ko nastavi tilnik v slutnji, da ne »živi zase«. Potegnilo ga je silnejše življenje njegovega »neznanege jaza« v višjo nujnost demoničnega občutja, kjer telesna smrt zgubi človeški in razumski pomen. S tem pa je individualizem premagan in odprta pot v nove svetove. Ni treba misliti na sedanjo obliko revolucije na Ruskem, ampak na novega človeka, ki bo ustvaril sebi primeren red. Gorkij je preveč umetnik, da bi bil doktrinaren, zato samo slutimo pogin starega sveta, novo notranjo prostost in neoviran razvoj notranjih nujnosti v nasprotju z zunanjo svobodo, ki prizadeva drugim krivice. To so pa tudi cilji nove stvarnosti. Vidmarjev prevod je eden redkih, ki še poznajo besedno umetnost.

Dr. J. Šile

Aleksander Dumas Sin: *Dama s kamelijami*. Prevel Boris Rihteršič. 1934. Tiskovna zadruga v Ljubljani. (Ljudski roman 1.) Strani 284.

»Dama s kamelijami«! Ubogi, ganljivo starinski cvet francoske sentimentalnosti! Pozabljena senzacija, ki se ji je prvi vonj obletel, da živi le bolj kot historična veličina slavnega slovstva svetovnega. Toda »ljudski roman«?! Rihteršičev prevod se bere gladko književno. (S služabnikovo pomočjo str. 63, m. s slugo sva ga prenesla). Glose, ki stoje »za uvod« kot subjektivna modrost so naivno mladostni qui pro quo mesto stvarnega tolmača. Le čemu! Ali so res le zadrega?

Dr. I. P.

Paula von Preradović, *Dalmatinische Sonette*. 1933. Paul Zsolnay Verlag. Berlin-Wien-Leipzig.

Precioznost! Ovoj krasi delna slika Meštrovičevega Ninskega. Lep spominski dar udeležencem dubrovniškega sestanka in jugoslovanski gostoljubnosti. Dunajski krožek PENkluba se je s knjigo tudi vsebinsko ubrano oddolžil časti in lepoti naše Dalmacije. Zemlji in kulturi, ki je našla v Preradovičevi, tej nemški, iz slovanske pesniške obitelji izišli, slovansko iskreni interpretinji lepega, res pravi pesniški genij, ki ga po pravici sodba primerja z edinstveno Droste-Hülshoffovo. »Dalmatinski« njeni soneti so zbirka, ki je vsebinsko organsko in polno urejena. Vsebuje nekam 40 sonetov v treh venci: *Ausfahrt*, *Die Engel des Todes*, *Die Wildnis*. Višek in poudarek leži, ob uvodnem in zaključnem doživetju dalmatinskega prirodnega in življenj-